

İNSAN VE TOPLUM BİLİMLERİ
ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

Cilt / Vol: 7, Sayı/Issue: 3, 2018

Sayfa: 1497-1515

Received/Geliş: Accepted/Kabul:
[26-01-2018] – [05-07-2018]

İlköğretim Öğrencilerinin Problem Çözmeye Yönelik Yansıtıcı Düşünme Becerileri ve Sosyal Bilgiler Dersi Akademik Başarıları*

Kamil UYGUN

Dr. Öğr. Üyesi, Uşak Üniversitesi, Eğitim Fakültesi
Dr, Usak University, Faculty of Education
Orcid ID: 0000-0002-8971-328X
e-mail: kamil.uygun@usak.edu.tr

Cemal BİLGİÇ

Milli Eğitim Bakanlığı
Ministry of National Education
Orcid ID: 0000-0002-1111-4180
e-mail: bilgicemal@hotmail.com

Öz

Bu araştırmanın amacı, ilköğretim öğrencilerinin problem çözmeye yönelik yansıtıcı düşünme becerileri ile sosyal bilgiler dersinden elde ettikleri akademik başarı puanları arasındaki ilişkiyi incelemektir. Araştırmada, tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini, Afyonkarahisar ilindeki 5 ayrı ortaokulda öğrenim gören 7. sınıf öğrencisi 156 kız, 149 erkek toplam 305 öğrenci oluşturmaktadır. Öğrencilerin problem çözmeye dayalı yansıtıcı düşünme becerileri, sosyal bilgiler dersindeki akademik başarıları ile bazı değişkenlere göre incelenmiştir. Değişkenler; cinsiyet, kardeş sayısı, yetişme yeri, kitap okuma alışkanlığı, anne-baba mesleği, ailenin sosyo-ekonomik durumu ve anne-baba eğitim durumudur. Veri aracı olarak "Problem Çözmeye Yönelik Yansıtıcı Düşünme Ölçeği" kullanılmıştır. Verilerin analizinde, betimsel istatistik olarak frekans, yüzde, standart sapma ve ortalama kullanılmıştır. İki bağımsız grup arasındaki verilerin incelenmesinde t-testi, ikiden fazla bağımsız grup arasındaki verilerin analizinde ise tek yönlü (one way) Anova testi kullanılmıştır. Öğrencilerin cinsiyet, kitap okuma alışkanlığı ve karne notlarına göre anlamlı fark bulunurken diğer değişkenlerde anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Anahtar Kelimeler: Problem Çözme, Yansıtıcı Düşünme, Sosyal Bilgiler, İlköğretim, Öğrenci.

Reflective Thinking Skills of Elementary School Students to Solve Problems, Social Studies and Academic Achievements

Abstract

The aim of this research is to examine the relationship between the reflective thinking skills of primary school students for problem solving and the academic achievement scores obtained from the social studies class. Survey model was used in this research. The sample of the study consists of 305 students, 156 girls and 149 boys, who are studying in 5 different secondary schools in Afyonkarahisar province. Reflective thinking skills of students based on problem solving were examined by academic achievement in social studies class and some variables. As a data tool, "Reflective Thinking Scale for Problem Solving" was used. In the analysis of the data, frequency, percentage, standard deviation, average, t-test and ANOVA were used as statistics. There was a significant difference according to gender, book reading habits and school report grades, but no significant difference was found in other variables.

Keywords: Problem Solving, Reflective Thinking, Social Studies, Primary Education, Student.

* Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde Yrd. Doç. Dr. Kamil UYGUN'un danışmanlığında yürütülen "İlköğretim Öğrencilerinin Problem Çözmeye Yönelik Yansıtıcı Düşünme Becerileri ve Sosyal Bilgiler Dersi Akademik Başarıları" başlıklı yüksek lisans tezinden üretilmiştir. 2017/TP004 numaralı UBAP 06 ile desteklenmiştir.

Giriş

Günümüzde artan teknolojiye ve kentleşmeye dayalı olarak eğitime verilen önem artarken eğitimin daha etkin ve verimli olması temel konularından biri haline gelmiştir. Bu bağlamda geleneksel eğitim metotları yerini öğrenci merkezli anlayışa ve üst düzey düşünme becerilerine bırakmaktadır. Üst düzey düşünme becerisi, geleneksel eğitim anlayışındaki bilgiyi depo eden ezberci anlayıştan ziyade karşılaşılan problemi tanımlama, çözebilme, analiz ve sentez yapabilme sürecidir. Ülkemizde 2005 yılından itibaren uygulanmaya başlanan yapılandırmacı anlayışın temel üst düzey düşünme becerisi ise yansıtıcı düşünme olarak karşımıza çıkmaktadır.

Yansıtıcı düşünme kavramını ilk kez ileri süren John Dewey'e (1910 ve 1933) göre yansıtıcı düşünme önceki yaşantılara dayanan bir sonrakinin nedeninin bir öncekinin sonucu olarak ortaya çıktığı süreci kapsamaktadır (Uygun ve Çetin, 2014). Dewey'in ortaya koymuş olduğu bu fikir akımı 1916'dan sonra Amerika Birleşik Devletleri'ndeki Sosyal Bilgiler eğitiminde hayata geçmiştir (Merey ve Kılıçoğlu, 2009). Yansıtıcı düşünme, öğrenci merkezli eğitime paralel olarak öğrencinin karşılaştığı problemleri çözmeye becerisini kazanmayı hedefler. Yansıtıcı düşünme, kişinin hedeflediği bilgi, inanç veya düşünceyi etkin, aktif, kalıcı ve tutarlı bir şekilde düşünmesidir (Dewey, 1933). Lee (2005) yansıtıcı düşünmeyi üç aşamalı bir süreç olarak değerlendirir. İlk aşama, kişinin deneyimlerine tekrar başvurmasına dayanan hatırlama; ikinci süreç, tecrübeler arası ilişki kurmayı öngören akla uydurma; üçüncü süreç ise, bireyin gelişmesi ve değişmesi amacıyla yansıtma olarak tanımlanır. Van Mannen (1977) yansıtıcı düşünmeyi, teknik (kurallı) akılcı yansıtma, uygulamalı eylem yansıtma ve eleştirel yansıtma olmak üzere üç düzeye ayırmıştır.

Yansıtma, içerik ve deneyimleri sorgulayıcı bir şekilde ölçme süreci veya bir yaşantıyı yorumlamak ve yaşantıya anlam vermek için harcanan gayrettir (Mezirow, 1991). Yansıtıcı düşünme, bilinçüstü bir eylem ve iç gözlemdir (Mahnaz, 1997). Yansıtma kavramı, bireyin yeni bilgiler edinirken geçmiş deneyimlerini ardışık olarak kullandığı bilişsel süreçtir. Yansıtıcı düşünme ise kişinin öğrenme vaktinde veya öğrenmenin gerçekleşmesinden sonra birikimlerinden yola çıkarak yeni girdiler için kendi öğrenme durumunu kontrol etmesi ve kendini öz değerlendirme yapması sürecidir (Uygun ve Çetin, 2014). Schön'e (1987) göre yansıtıcı düşünme eski sistemdeki gibi öğrencilerin çeşitli kalıp ve formülleri moda moda ezberlemeleri değil kendi öğrenme deneyimlerini oluşturmalarıdır. Öğretmen ve öğrencinin öğrenme anında bilinçli bir farkındalık oluşturması ve öğrenmeyi tekrar planlamasıdır. Bunun neticesinde öğrenciler öğrenme durumlarını sorgulayarak etkin duruma geçebilirler. Öğretmen ise ders bitiminde kendi performansını aktif bir şekilde değerlendirir. Yansıtıcı öğrenme düzeninde öğrenciler kendi öğrenme planlarını tayin edebilir, sorumluluk duygusunu

hissedebilir. Ayrıca öğrenme esnasında yanlışlarını tespit edip düzeltebilir, istedik davranışlarının farkına vararak kendilerini motive edebilirler (Ünver, 2003). Yansıtıcı öğrenme; bir öz değerlendirmedir. Yansıtıcı düşünme, bireyin kendi davranışını, başarılarını, etkinliğini, “ben ne yapıyorum ve ne kadar başarılıyım?” gibi sorularla değerlendirmesidir (Valverde, 1982). Diyebiliriz ki, yansıtıcı düşünme uygulanan sınıflarda odak nokta, tamamen öğrenci olup her birey kendi öğrenmelerinden sorumludur.

Pratiğe gelirse öğrencilere yansıtıcı düşünme becerisi kazandırmak için modern eğitim ortamları, üst düzey düşünme becerilerini uygulayabileceği bir öğretim programı, yerinde ve bilinçli yansıtıcılarla öğrencilere yol gösterecek öğretmenler, sağlıklı ders içerikleri ve çağdaş değerlendirme araçları gerekmektedir. Ayrıca yansıtıcı düşünme becerisi kazandırmada işbirliğine önem veren, demokratik ve bilimsel bir sınıf iklimi etkin olmalıdır (Sünbül, 2010). Yansıtıcı düşünme, içinde eleştirel düşünme, gizil öğrenmeleri açığa çıkarma gibi üst düzey öğrenme becerilerini içerir. Ayrıca, ortaya çıkan problemlere doğru planlama geliştirme ve çözüm bulmaya yardımcı bir süreçtir (Kızılkaya ve Aşkar, 2009). Durum, olası bir problem durumunda ve en iyi problemle başa çıkma sürecinde gözlenir (Şen, 2011). Yansıtıcı düşünmenin Türkiye’de ve yurt dışında ortaya çıkışı, gelişimi incelendiği zaman bu kavramın yurt dışında ortaya çıkması yukarıdaki tanımlardan da anlaşılacağı üzere oldukça eskilere dayanmaktadır. Yurt dışında yapılan çalışmalar incelendiğinde çoğunlukla öğretmen yetiştirme üzerine olduğu göze çarpmakla birlikte ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim alanlarında da yansıtıcı düşünmeyi geliştirme üzerine çalışmalar görülmektedir. Türkiye’de ise yansıtıcı düşünme kavramına ait çalışmalar yurtdışına göre yeni sayılmaktadır. Ülkemizde yapılan çalışmalar incelendiğinde tıpkı yurtdışında olduğu gibi ağırlığın öğretmen yetiştirmeye yönelik olduğu görülmektedir. Ülkemizin geleceğini inşa etmede kritik rol oynayan öğretmenlerin henüz adayken yansıtıcı düşünme becerileri kazanması, eğitim sistemimiz daha kaliteli hale gelmesine direkt katkı sağlayacağı aşikardır. İlköğretim seviyesinde yansıtıcı düşünmenin öğrencilere kazandırılabilmesi, çeşitli etkinliklerle kendi düşüncelerini üzerine farkındalık sağlanması, öğrencilerin bilgi ve becerilerini verimli kullanabilmelerine yardımcı olacaktır. Öğrencileri yansıtıcı düşünmeye yönlendirecek öğrenme ortamlarının hazırlanması ve bu etkinliklere olanak veren eğitim programları yapılması, öğrencilerin üst düzey düşünme becerileri kazanması bakımından önem taşımaktadır.

Yansıtıcı düşünmenin öneminin farkında olunmasına rağmen bu konuda yapılan araştırmaların ülkemizde yeni olduğu söylenebilir. Çoğunlukla öğretmen adayları üzerine çalışmalar göze çarpmakta, ilköğretim seviyesinde daha fazla araştırılma yapılmasına alanyazında ihtiyaç duyulmaktadır. Bunun yanı sıra 7. Sınıfta okuyan öğrencilerin problem

çözmeye yönelik yansıtıcı düşünme becerileri ile sosyal bilgiler dersi akademik başarıları arasındaki ilişkilerin incelenmesine dönük bir araştırma bulunmamaktadır. Bu bağlamda bir araştırmanın yapılması ve konunun ilköğretim öğrencileri üzerinde araştırılması alan yazında bir eksikliği dolduracaktır. Ülkemizde ortaokullarda bulunan sosyal bilgiler dersi, etkili vatandaş yetiştirme ve demokrasinin gerekliliğini içselleştirme bakımından hayati önem arz etmektedir. Toplumsal olaylar karşısında sağlıklı karar veren bireylerin yetişmesi için sosyal bilgiler dersi ve yansıtıcı düşünme becerisi işbirliği gerekmektedir. Bu noktadan yola çıkarsak ülkemizin kalkınmasını sağlayacak nitelikli insan yetiştirme hususunda, “sosyal bilgiler dersindeki ‘Problem çözmeye Yönelik Yansıtıcı Düşünme (PÇYYD)’ becerisinin akademik başarıyla ilişkisi” çözülmesi birçok açıdan faydaları olacak bir problem olarak karşımıza çıkmaktadır.

Problem cümlesi: “İlköğretim öğrencilerinin PÇYYD becerileri ile sosyal bilgiler dersindeki elde ettikleri akademik başarı puanları arasındaki ilişki nedir”

Araştırmanın Amacı

Araştırmamızın genel amacı, sosyal bilgiler dersinden elde ettikleri akademik başarı puanlarıyla ilköğretim öğrencilerinin PÇYYD becerileri ile arasındaki ilişkinin incelenmesidir.

Bu genel amaç kapsamında aşağıda yazılı sorular irdelenmiştir:

1. İlköğretim öğrencilerinin PÇYYD becerileri ne düzeydedir?
2. İlköğretim öğrencilerinin PÇYYD becerileri ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?
3. İlköğretim öğrencilerinin PÇYYD becerileri ile kardeş sayısı arasında anlamlı bir fark var mıdır?
4. İlköğretim öğrencilerinin PÇYYD becerileri ile yetişme yeri arasında anlamlı bir fark var mıdır?
5. İlköğretim öğrencilerinin PÇYYD becerileri ile kitap okuma alışkanlığı arasında anlamlı bir fark var mıdır?
6. İlköğretim öğrencilerinin PÇYYD becerileri ile baba mesleği arasında anlamlı bir fark var mıdır?
7. İlköğretim öğrencilerinin PÇYYD becerileri ile anne mesleği arasında anlamlı bir fark var mıdır?
8. İlköğretim öğrencilerinin PÇYYD becerileri ile baba eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?
9. İlköğretim öğrencilerinin PÇYYD becerileri ile anne eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?
10. İlköğretim öğrencilerinin PÇYYD becerileri ile ailenin sosyoekonomik düzeyleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?

11. İlköğretim öğrencilerinin PÇYYD becerileri ile sosyal bilgiler dersi akademik başarı arasında bir ilişki var mıdır?

Yöntem

Araştırma Modeli

Araştırmada, tarama modeli uygulanmıştır. Bu model, katılımcıların bir konu veya bir vakaya yönelik bilgi, beceri, tutum vb. özelliklerinin belirlendiği araştırmalardır (Büyüköztürk vd, 2014, s. 176). Tarama modelinde, önceden var olan veya devam eden durum ve hali mevcut durumla betimlemek amaçlanır. Araştırmanın konusu olan birey, nesne veya olay olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır (Karasar, 2004, s. 77). Bu araştırmada Afyonkarahisar ilindeki 5 ayrı ortaokulda öğrenim gören 7. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersinin başarıları ile problem çözmeye dayalı yansıtıcı düşünme becerilerinin bazı değişkenlere göre karşılaştırmaları incelenmiştir.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni Afyonkarahisar ilinde öğrenim gören 7. sınıf öğrencileridir. Araştırmanın örneklemini, Afyonkarahisar ilindeki 5 ayrı ortaokulda öğrenim gören 7. sınıf öğrencisi 156 kız, 149 erkek toplam 305 öğrenci oluşturmaktadır. Örneklem seçiminde amaçlı örneklem benimsenmiştir. Bu ilde ulaşımın kolay olması, anket uygulanan okullarda çalışan personelin çalışmadan daha önce haberdar olması başlıca nedenlerdendir. PÇYYD becerileri ölçeğinin 7. sınıf öğrencileri üzerinde uygulanmış olması ve güvenilirlik-geçerlik çalışmalarının yapılmış olması, araştırmanın sadece 7. sınıf öğrencileri üzerinde çalışmamızın başlıca sebebidir.

Veri Toplama Araçları

Katılımcılarla ilgili kişisel bilgi elde etmek gayesiyle araştırmacılar tarafından uzman görüşleri alınarak düzenlenen kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Ayrıca, Kızılkaya ve Aşkar'ın (2009) geliştirmiş olduğu PÇYYD ölçeği uygulamaya alınmıştır. Ölçek için, etik kurul raporu alınmıştır.

Kişisel Bilgiler Formu

Araştırmacılar tarafından uzman görüşü alınarak geliştirilmiş olan "Kişisel Bilgiler Formu" öğrencilere ait bazı değişkenlere ait bilgiler içermektedir. Söz konusu form, cinsiyet, kardeş sayısı, yetişme yeri, kitap okuma alışkanlığı, baba mesleği, baba öğrenim durumu, anne mesleği, anne öğrenim durumu, ailenin aylık geliri ve öğrencinin 1. Dönem sosyal bilgiler karne notu gibi bilgilerin elde edilmesi amacıyla hazırlanmıştır.

PÇYYD Ölçeği

Afyonkarahisar ili merkezinde eğitim gören 7. Sınıf öğrencilerinin PÇYYD becerilerini ölçmek için ölçek kullanılmıştır. Ölçek, Gonca Kızılkaya ve Petek Aşkar (2009) tarafından geliştirilmiştir. Ölçekte PÇYYD becerilerini ölçen 14 madde bulunmaktadır. Ölçek, ilköğretim 7. Sınıfta öğrenim gören 305 öğrenciye (156 kız, 149 erkek) uygulanmıştır. Gerekli olan istatistikî analiz türleri araştırmacılar tarafından kullanılmıştır. Veriler, faktör analizine uygun olup elde edilen verilere doğrulayıcı faktör analizi uygulanmıştır.

Faktör analizine uygun olduğunu ortaya çıkarmak nedeniyle Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) ve Barlett testinden yararlanılmıştır. KMO değeri "0,851" ve Barlett değeri ise "817,907" bulunmuştur. PÇYYD becerileri ölçeği sorgulama, değerlendirme ve nedenleme alt boyutlarından meydana gelmektedir.

Bulgular

Öğrencilerin PÇYYD Düzeylerine Yönelik Bulgular

Tablo 1: PÇYYD Ölçeğinde Her Bir Maddenin Ortalama Puanı

Alt Boyutlar	\bar{X}
Sorgulama 1	3,54
Sorgulama 3	3,55
Sorgulama 7	3,37
Sorgulama 9	3,94
Sorgulama13	3,52
Ortalama	3,58
Değerlendirme 2	3,52
Değerlendirme 4	3,68
Değerlendirme6	3,61
Değerlendirme10	4,00
Değerlendirme14	3,59
Ortalama	3,68
Nedenleme5	3,89
Nedenleme8	3,78
Nedenleme11	3,74
Nedenleme12	3,79
Ortalama	3,80
Genel	3,67

Tablo 1'e göre öğrencilerin en düşük 3,37 ortalama puanı ile sorgulama alt boyutunun 7. maddesine, en yüksek ise 4,00 ortalama puanı ile değerlendirme 10. maddesine cevap verdikleri tespit edilmiştir. Alt boyut

bazında bakıldığında ise öğrencilerin sırasıyla sorgulama alt boyutuna 3,58, değerlendirme alt boyutuna 3,68, nedenleme alt boyutuna ise 3,80 ortalama puan verdikleri saptanmaktadır. PÇYYD genel ortalaması ise 3,67 olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu bilgiler ışığında öğrencilerin yansıtıcı düşünme düzeylerinin oldukça yüksek olduğunu belirtebiliriz.

Öğrencilerin PÇYYD Becerilerinin Çeşitli Değişkenlere Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına Yönelik Bulgular

Cinsiyete Göre Bulgular

Tablo 2: PÇYYD Becerilerinin Cinsiyete Göre T-Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Grup	N	\bar{X}	ss	T	P
Sorgulama	Kız	156	3,74	0,64	4,36	0,000
	Erkek	149	3,40	0,72	4,35	
Değerlendirme	Kız	156	3,82	0,74	3,37	0,001
	Erkek	149	3,53	0,75	3,37	
Nedenleme	Kız	156	3,87	0,69	2,78	0,006
	Erkek	149	3,64	0,75	2,78	
PÇYYD Genel	Kız	156	3,81	0,57	4,18	0,000
	Erkek	149	3,52	0,63	4,17	

Araştırmaya katılan 7. Sınıf öğrencilerin PÇYYD becerileri alt boyutları olan sorgulama, değerlendirme, nedenleme ile PÇYYD ölçeği genel puanları ortalamalarının cinsiyet değişkeni incelenmiştir. Uygulanan t-testi sonucuna göre grup ortalamaları ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir fark olduğu istatistiksel olarak bulunmuştur. ($p < 0,05$).

Kardeş Sayısına Göre Bulgular

Tablo 3: PÇYYD Becerilerinin Kardeş Sayısına Göre Anova Sonuçları

Alt Boyutlar	Grup	N	\bar{X}	ss	F	P
Sorgulama	Kardeş yok	11	3,41	0,70	0,700	0,624
	1 kardeş	67	3,56	0,65		
	2 kardeş	87	3,60	0,72		
	3 kardeş	86	3,53	0,74		
	4 kardeş	40	3,72	0,60		
	5 ve üzeri	14	3,42	0,82		
Değerlendirme	Kardeş yok	11	3,65	0,83	0,581	0,715
	1 kardeş	67	3,64	0,83		
	2 kardeş	87	3,71	0,73		

İlköğretim Öğrencilerinin Problem Çözmeye Yönelik Yansıtıcı Düşünme Becerileri ve Sosyal Bilgiler Dersi Akademik Başarıları

	3 kardeş	86	3,63	0,72		
	4 kardeş	40	3,85	0,81		
	5 ve üzeri	14	3,57	0,53		
Nedenleme	Kardeş yok	11	3,75	0,72	0,921	0,468
	1 kardeş	67	3,78	0,72		
	2 kardeş	87	3,76	0,72		
	3 kardeş	86	3,75	0,76		
	4 kardeş	40	3,87	0,63		
	5 ve üzeri	14	3,39	0,84		
PÇYYD Genel	Kardeş yok	11	3,59	0,68	0,829	0,530
	1 kardeş	67	3,65	0,62		
	2 kardeş	87	3,69	0,64		
	3 kardeş	86	3,63	0,63		
	4 kardeş	40	3,81	0,53		
	5 ve üzeri	14	3,46	0,68		

Araştırmaya katılan 7. Sınıf öğrencilerin PÇYYD becerileri alt boyutları olan sorgulama, değerlendirme, nedenleme ile PÇYYD ölçeği genel puanları ortalamalarının kardeş sayısı değişkeni incelenmiştir. Uygulanan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucuna göre grup ortalamaları ile kardeş sayısı değişkeni arasında anlamlı bir fark istatistiki olarak görülmemiştir ($p>0,05$).

Yetişme Yerine Göre Bulgular

Tablo 4: PÇYYD Becerilerinin Yetişme Yerine Göre Anova Sonuçları

Alt Boyutlar	Grup	N	\bar{X}	ss	F	p
Sorgulama	Köy	47	3,49	0,69	0,826	0,509
	Kasaba	53	3,61	0,70		
	İlçe	28	3,77	0,64		
	İl	169	3,55	0,72		
	Büyükşehir	8	3,52	0,31		
Değerlendirme	Köy	47	3,61	0,76	2,009	0,093
	Kasaba	53	3,66	0,65		
	İlçe	28	4,05	0,64		
	İl	169	3,65	0,78		
	Büyükşehir	8	3,47	1,04		
Nedenleme	Köy	47	3,56	0,73	1,454	0,216
	Kasaba	53	3,80	0,58		
	İlçe	28	3,94	0,74		
	İl	169	3,77	0,76		
	Büyükşehir	8	3,59	0,75		
Problem Çözmeye	Köy	47	3,55	0,64		
	Kasaba	53	3,69	0,53		

Yönelik Yansıtıcı	İlçe	28	3,92	0,56	1,701	0,150
Düşünme Genel	İl	169	3,65	0,64		
	Büyükşehir	8	3,52	0,65		

Araştırmaya katılan 7. Sınıf öğrencilerin PÇYYD becerileri alt boyutları olan sorgulama, değerlendirme, nedenleme ile PÇYYD ölçeği genel puanları ortalamalarının yetişme yeri değişkeni incelenmiştir. Uygulanan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucuna göre grup ortalamaları ile yetişme yeri değişkeni arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farka rastlanılmamıştır ($p>0,05$).

Kitap Okuma Alışkanlığına Göre Bulgular

Tablo 5: PÇYYD Becerilerinin Kitap Okuma Alışkanlığına Göre Anova Sonuçları

Alt Boyutlar	Grup	N	\bar{X}	Ss	F	P
Sorgulama	Sıklıkla	128	3,80	0,61		
	Bazen	172	3,44	0,69		
	Asla	5	2,40	0,94	17,836	0,000
Değerlendirme	Sıklıkla	128	3,85	0,72		
	Bazen	172	3,59	0,73		
	Asla	5	2,48	0,87	11,625	0,000
Nedenleme	Sıklıkla	128	3,97	0,73		
	Bazen	172	3,62	0,58		
	Asla	5	3,00	0,74	11,532	0,000
PÇYYD Genel	Sıklıkla	128	3,86	0,55		
	Bazen	172	3,55	0,60		
	Asla	5	2,60	0,92	18,885	0,000

Araştırmaya katılan 7. Sınıf öğrencilerin PÇYYD becerileri alt boyutları olan sorgulama, değerlendirme, nedenleme ile PÇYYD ölçeği genel puanları ortalamalarının kitap okuma değişkeni incelenmiştir. Uygulanan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucuna göre grup ortalamaları ile kitap okuma değişkeni arasında anlamlı bir fark olduğu istatistiksel açıdan görülmüştür. ($p<0,05$). Farkın kaynağını tespit etmek amacıyla Post Hoc testlerinden LSD ve Tukey testi kullanılmış ve (sıklıkla/bazen), (sıklıkla/hiçbir zaman), (bazen/hiçbir zaman) aralarında anlamlı fark bulunmuştur.

Baba Mesleğine Göre Bulgular

Tablo 6: PÇYYD Becerilerinin Baba Mesleğine Göre Anova Sonuçları

Alt Boyutlar	Grup	N	\bar{X}	Ss	F	p
	Kamu/Hizmet	264	3,55	0,71		
	Tarım	29	3,68	0,55		

İlköğretim Öğrencilerinin Problem Çözmeye Yönelik Yansıtıcı Düşünme Becerileri ve Sosyal Bilgiler Dersi Akademik Başarıları

Sorgulama	Sanayi	1	3,40	-	0,706	0,549
	İşsiz	11	3,80	0,85		
Değerlendirme	Kamu/Hizmet	264	3,67	0,76		
	Tarım	29	3,73	0,56		
	Sanayi	1	4,20	-	0,288	0,834
	İşsiz	11	3,80	1,00		
Nedenleme	Kamu/Hizmet	264	3,74	0,74		
	Tarım	29	3,82	0,66		
	Sanayi	1	3,25	-	0,665	0,574
	İşsiz	11	4,00	0,64		
PÇYYD Genel	Kamu/Hizmet	264	3,65	0,68		
	Tarım	29	3,74	0,45		
	Sanayi	1	3,64	-	0,527	0,664
	İşsiz	11	3,85	0,64		

Araştırmaya katılan 7. Sınıf öğrencilerin PÇYYD becerileri alt boyutları olan sorgulama, değerlendirme, nedenleme ile PÇYYD ölçeği genel puanları ortalamalarının baba mesleği değişkeni incelenmiştir. Uygulanan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucuna göre grup ortalamaları ile baba mesleği değişkeni arasında anlamlı bir fark olduğu istatistiki olarak saptanmamıştır. ($p>0,05$)

Anne Mesleğine Göre Bulgular

Tablo 7: PÇYYD Becerilerinin Anne Mesleğine Göre Anova Sonuçları

Alt Boyutlar	Grup	N	\bar{X}	Ss	F	p
Sorgulama	Kamu/Hizmet	51	3,63	0,66		
	Tarım	1	2,40	-		
	Sanayi	1	3,00	-	1,276	0,283
	Ev hanımı	252	3,57	0,71		
Değerlendirme	Kamu/Hizmet	51	3,70	0,83		
	Tarım	1	1,00	-		
	Sanayi	1	4,20	-	4,481	0,004
	Ev hanımı	252	3,69	0,72		
Nedenleme	Kamu/Hizmet	51	3,75	0,69		
	Tarım	1	4,25	-		
	Sanayi	1	3,50	-	0,195	0,900
	Ev hanımı	252	3,76	0,74		
PÇYYD Genel	Kamu/Hizmet	51	3,69	0,61		
	Tarım	1	2,42	-		
	Sanayi	1	3,57	-	1,353	0,257
	Ev hanımı	252	3,66	0,69		

Araştırmaya katılan 7. Sınıf öğrencilerin PÇYYD becerileri alt boyutları olan sorgulama, değerlendirme, nedenleme ile PÇYYD ölçeği genel puanları ortalamalarının anne mesleği değişkeni incelenmiştir. Uygulanan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucuna göre grup ortalamalarından değerlendirme alt boyutu ile anne mesleği değişkeni arasında anlamlı bir fark olduğu istatistiksel açıdan görülmüştür ($p < 0,05$). Diğer alt boyutlar sorgulama, nedenleme ve genel grup ortalamalarında ise anlamlı bir fark istatistikî olarak görülmemiştir. ($p > 0,05$)

Baba Öğrenim Durumuna Göre Bulgular

Tablo 8: PÇYYD Becerilerinin Baba Öğrenim Durumuna Göre Anova Sonuçları

Alt Boyutlar	Grup	N	\bar{X}	Ss	F	p
Sorgulama	Okuryazar değil	4	3,50	0,75	1,353	0,242
	İlkokul	53	3,40	0,69		
	Ortaokul	97	3,57	0,67		
	Lise	78	3,60	0,66		
	Üniversite	66	3,65	0,79		
	Lisansüstü	7	4,00	0,50		
Değerlendirme	Okuryazar değil	4	3,55	0,75	0,895	0,485
	İlkokul	53	3,62	0,78		
	Ortaokul	97	3,69	0,71		
	Lise	78	3,64	0,76		
	Üniversite	66	3,72	0,80		
	Lisansüstü	7	4,22	0,68		
Nedenleme	Okuryazar değil	4	3,87	0,59	1,794	0,114
	İlkokul	53	3,82	0,66		
	Ortaokul	97	3,64	0,72		
	Lise	78	3,72	0,75		
	Üniversite	66	3,85	0,75		
	Lisansüstü	7	4,35	0,59		
PÇYYD Genel	Okuryazar değil	4	3,62	0,68	1,316	0,257
	İlkokul	53	3,60	0,56		
	Ortaokul	97	3,63	0,60		
	Lise	78	3,65	0,62		
	Üniversite	66	3,73	0,70		
	Lisansüstü	7	4,18	0,40		

Araştırmaya katılan 7. Sınıf öğrencilerin PÇYYD becerileri alt boyutları olan sorgulama, değerlendirme, nedenleme ile PÇYYD ölçeği puan ortalamaları, baba eğitim durumu değişkenine göre incelenmiştir. Uygulanan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucuna göre grup ortalamaları ile baba öğrenim

İlköğretim Öğrencilerinin Problem Çözmeye Yönelik Yansıtıcı Düşünme Becerileri ve Sosyal Bilgiler Dersi Akademik Başarıları

durumu değişkeni arasında anlamlı bir fark olduğu istatistiksel açıdan görülmemektedir. ($p>0,05$)

Anne Öğrenim Durumuna Göre Bulgular

Tablo 9: PÇYYD Becerilerinin Anne Öğrenim Durumuna Göre Anova Sonuçları

Alt Boyutlar	Grup	N	\bar{X}	ss	F	P
Sorgulama	Okuryazar değil	8	3,57	0,48	0,442	0,819
	İlkokul	103	3,51	0,71		
	Ortaokul	112	3,60	0,68		
	Lise	58	3,60	0,73		
	Üniversite	20	3,66	0,76		
	Lisansüstü	4	3,90	0,77		
Değerlendirme	Okuryazar değil	8	3,65	0,68	0,370	0,869
	İlkokul	103	3,62	0,80		
	Ortaokul	112	3,73	0,73		
	Lise	58	3,68	0,71		
	Üniversite	20	3,64	0,86		
	Lisansüstü	4	4,00	0,67		
Nedenleme	Okuryazar değil	8	3,93	0,54	0,155	0,978
	İlkokul	103	3,75	0,73		
	Ortaokul	112	3,74	0,74		
	Lise	58	3,77	0,72		
	Üniversite	20	3,75	0,70		
	Lisansüstü	4	3,93	1,06		
PÇYYD Genel	Okuryazar değil	8	3,70	0,50	0,307	0,908
	İlkokul	103	3,62	0,63		
	Ortaokul	112	3,69	0,62		
	Lise	58	3,68	0,62		
	Üniversite	20	3,67	0,66		
	Lisansüstü	4	3,94	0,76		

Araştırmaya katılan 7. Sınıf öğrencilerin PÇYYD becerileri alt boyutları olan sorgulama, değerlendirme, nedenleme ile PÇYYD ölçeği genel puanları ortalamalarının anne eğitim değişkeni incelenmiştir. Uygulanan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucuna göre grup ortalamaları ile anne öğrenim durumu değişkeni arasında anlamlı bir fark olduğu istatistiksel açıdan görülmemektedir. ($p>0,05$)

Sosyo-Ekonomik Düzeye İlişkin Bulgular

Tablo 10: PÇYYD Becerilerinin Algıladıkları Sosyoekonomik Durumuna Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına Yönelik Anova Sonuçları

Alt Boyutlar	Grup	N	\bar{X}	ss	F	p
Sorgulama	1300 TL altı	99	3,53	0,67	0,360	0,782
	1300-2600 TL	100	3,63	0,68		
	2600-4500 TL	78	3,58	0,78		
	4500 ve üzeri	28	3,52	0,66		
Değerlendirme	1300 TL altı	99	3,65	0,77	0,096	0,962
	1300-2600 TL	100	3,71	0,65		
	2600-4500 TL	78	3,68	0,85		
	4500 ve üzeri	28	3,67	0,79		
Nedenleme	1300 TL altı	99	3,75	0,73	0,715	0,544
	1300-2600 TL	100	3,69	0,71		
	2600-4500 TL	78	3,83	0,72		
	4500 ve üzeri	28	3,85	0,78		
PÇYYD Genel	1300 TL altı	99	3,63	0,62	0,121	0,948
	1300-2600 TL	100	3,67	0,55		
	2600-4500 TL	78	3,69	0,69		
	4500 ve üzeri	28	3,67	0,65		

Araştırmaya katılan 7. Sınıf öğrencilerin PÇYYD becerileri alt boyutları olan sorgulama, değerlendirme, nedenleme ile PÇYYD ölçeği genel puanları ortalamalarının algıladıkları ekonomik durum değişkeni incelenmiştir. Uygulanan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucuna göre grup ortalamaları ile algıladıkları ekonomik durum değişkeni arasında anlamlı bir fark istatistiksel açıdan saptanmamıştır. ($p>0,05$)

Karne Notlarına İlişkin Bulgular

Tablo 11. PÇYYD Becerilerinin 1. Dönem Karne Notlarına Göre Anova Sonuçları

Alt Boyutlar	Grup	N	\bar{X}	ss	F	p
Sorgulama	0-44	21	2,98	0,68	10,240	0,000
	45-54	23	3,34	0,55		
	55-69	69	3,40	0,60		
	70-84	75	3,58	0,71		
	85-100	117	3,82	0,65		
Değerlendirme	0-44	21	3,31	0,76	3,214	0,013
	45-54	23	3,51	0,62		
	55-69	69	3,56	0,69		
	70-84	75	3,73	0,77		
	85-100	117	3,82	0,74		
Nedenleme	0-44	21	3,10	0,86	11,425	0,000
	45-54	23	3,41	0,71		
	55-69	69	3,60	0,60		

İlköğretim Öğrencilerinin Problem Çözmeye Yönelik Yansıtıcı Düşünme Becerileri ve Sosyal Bilgiler Dersi Akademik Başarıları

	70-84	75	3,80	0,74		
	85-100	117	4,01	0,65		
Problem	0-44	21	3,13	0,65		
Çözmeye	45-54	23	3,42	0,57	10,350	0,000
Yönelik	55-69	69	3,51	0,50		
Yansıtıcı	70-84	75	3,69	0,69		
Düşünme Genel	85-100	117	3,88	0,55		

Araştırmaya katılan 7. Sınıf öğrencilerin PÇYYD becerileri alt boyutları olan sorgulama, değerlendirme, nedenleme ile PÇYYD ölçeği genel puanları ortalamalarının 1. Dönem sosyal bilgiler karne notu değişkeni incelenmiştir. Uygulanan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucuna göre grup ortalamaları ile 1. Dönem sosyal bilgiler karne notu değişkeni arasında anlamlı bir fark istatistiksel açıdan bulunmuştur. ($p < 0,05$). Fark kaynağı, hangi gruplar arasında olduğunu ortaya koymak amacıyla Post Hoc testlerinden LSD ve Tukey testi kullanılmış ve (0-44/55-69), (0-44/70-84), (0-44/85-100), (45-54/85-100), (55-69/85-100) ve (70-84/85-100) aralarında anlamlı fark bulunmuştur.

Tartışma ve Sonuç

Öğrencilerin PÇYYD ölçeğinde yer alan “Sorgulama” alt boyutundaki ifadelerine verdikleri cevaplar incelendiğinde yüksek bir düzeye sahip oldukları görülmektedir. Ancak problemi çözemediklerinde neden çözemediklerini ve arkadaşlarının çözüm yollarını sorgulayarak daha iyi çözüm yolları bulmada orta düzey oldukları ortaya çıkmıştır. Sonuca göre öğrencilerin öz değerlendirmeleri yeterince yapamadıkları ve arkadaşlarıyla paylaşımlarda yetersiz oldukları çıkarılabilir. Öğrencilerin PÇYYD ölçeğinde yer alan “Değerlendirme” alt boyutundaki ifadelerine verdikleri cevaplar incelendiğinde bu boyuta genellikle yüksek düzeyde sahip oldukları saptanmıştır. Fakat problem çözüldükten sonra da daha iyi çözüm yolu bulmakta orta düzey katılım gösterdikleri görülmüştür. Sonuca göre öğrencilerin farklı çözüm yolları üretmekte eksik oldukları çıkarılabilir.

Öğrencilerin PÇYYD ölçeğinde yer alan “Nedenleme” alt boyutundaki ifadelerine verdikleri cevaplar incelendiğinde bu boyuta genellikle her zaman katıldıklarını söyleyebiliriz. Öğrencilerin işlemlerin önceki ve sonraki adımlarını düşünerek yaptıkları ve problemi çözerken hangi işlemi neden yaptığının farkında oldukları saptanmıştır. Sonuçlara bakıldığında 7. Sınıf öğrencilerinin PÇYYD becerileri algılarının yüksek düzeyde olduğu sonucuna varabiliriz. Bu bağlamda Baş (2013) ilköğretim öğrencilerinin PÇYYD becerilerinin Fen ve Teknoloji dersinin akademik başarılarıyla arasında yapısal eşitlik modeline göre araştırma yapmıştır. İnceleminde öğrencilerin yansıtıcı düşünme becerileri ölçeği alt boyutları ile ders notlarının Fen ve Teknoloji dersi başarısını yordadığı tespit edilmiştir. Üstün

yetenekli öğrencilerin problem çözmeye yönelik yansıtıcı düşünme becerilerinin incelendiği Güneş (2015), Saygılı ve Atahan (2014) çalışmalarında alt boyutların düzeyi yüksek belirlenmiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin yansıtıcı düşünme alt boyutları olan sorgulama, değerlendirme ve nedenleme ile PÇYYD genel puan ortalamaları sonuçlarının cinsiyete göre anlamlı bir farklılık olup olmadığını ortaya koymak amacıyla yapılmış olan t-testi sonucunda grup ortalamaları arasında anlamlı fark tespit edilmiştir. Sorgulama, değerlendirme alt boyutlarında ve genel puan ortalamalarına bakıldığında kızların lehine anlamlı bir fark tespit edilmiştir. Daha önce yapılan araştırmalarda da yansıtıcı düşünmenin cinsiyet değişkenine göre farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Şen (2011) araştırmasında 7. Sınıf öğrencilerinin PÇYYD becerilerinin kız öğrencilerin lehine daha yüksek olduğunu belirtmiştir. Benzer bir şekilde (Hoare, 2006, Akt. Aşkar ve Kızılkaya, 2009) araştırmasında PÇYYD becerisi ölçeği puanlarıyla cinsiyet değişkeni arasında anlamlı fark bulmuştur. Kız ve erkek öğrencilerin ölçekten elde ettikleri puanlara göre farklılığın kız öğrenciler lehine olduğu belirtilmiştir. Bir diğer çalışmada (Gohindo 2004, Akt. Aşkar ve Kızılkaya, 2009) erkek öğrencilerin verdikleri cevapların ve gerçekleştirdikleri eylemlerin hızlı bir şekilde olduğunu, kız öğrencilerin ise eylemden önce düşünme eğiliminde oldukları gözlemlenmiştir. Bu bulgu kız öğrencilerin puanlarının erkek öğrencilerde yüksek olduğu sonucuna bizi götürmektedir. Aydın ve Çelik (2013) yaptıkları çalışmada yansıtıcı düşünme becerileri ile cinsiyet değişkeni arasında kız öğrencilerin lehine anlamlı fark bulmuşlardır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin PÇYYD becerileri ile kardeş sayısı değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmamıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin PÇYYD becerileri ile yetişme yeri değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmamıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin yansıtıcı düşünme alt boyutları olan sorgulama, değerlendirme ve nedenleme ile PÇYYD genel puan ortalamalarının kitap okuma alışkanlıklarına göre anlamlı fark olup olmadığına bakmak amacıyla yapılmış olan Anova (tek yönlü varyans analizi) sonucunda grup ortalamaları arasında anlamlı fark tespit edilmiştir. Sorgulama, değerlendirme ve genel puan ortalamaları alt boyutlarında sıklıkla kitap okuyan öğrencilerin lehine yüksek düzeyde anlamlı bir fark tespit edilmiştir. Gencil ve Candan (2014) yaptıkları çalışmada kitap okuma sıklığı arttıkça yansıtıcı düşünme becerisinin de arttığını tespit etmişlerdir. Yine bir diğer çalışmada Atalay ve Karahan (2016) Türkçe öğretmen adaylarının yansıtıcı düşünme becerileri ile kitap okuma sıklığı değişkenine göre 100 kitap ve üstü okuyanların lehine anlamlı bir fark tespit etmişlerdir. Araştırmaya katılan öğrencilerin PÇYYD becerileri ile baba mesleği değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmamıştır. Aynı şekilde anne mesleği değişkenine göre anlamlı fark tespit edilmemiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin PÇYYD becerileri ile baba öğrenim değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmamıştır. Güneş (2015) ve Saygılı ve Atahan (2014) üstün zekalı öğrencilerin PÇYYD becerilerinin baba öğrenim durumuna göre anlamlı bir fark bulunmadığını tespit etmişlerdir. Aydın ve Çelik (2013) yaptıkları çalışmada sosyal bilgiler öğretmen adaylarının PÇYYD becerileri ile baba öğrenim değişkeni arasında anlamlı bir fark bulunmamışlardır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin PÇYYD becerileri ile anne öğrenim değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmamıştır. Güneş (2015) ve Saygılı ve Atahan (2014) üstün zekalı öğrencilerin PÇYYD becerilerinin anne öğrenim durumuna göre anlamlı bir fark bulunmadığını tespit etmişlerdir. Aydın ve Çelik (2013) yaptıkları çalışmada sosyal bilgiler öğretmen adaylarının PÇYYD becerileri ile anne öğrenim değişkeni arasında anlamlı bir fark bulunmamışlardır. Araştırmaya katılan öğrencilerin PÇYYD becerileri ile aile sosyoekonomik durum değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmamıştır. PÇYYD becerileri ile ailenin sosyoekonomik durum değişkeni arasında Aydın ve Çelik (2013), Güneş (2015), Gedik, Akhan ve Kılıçoğlu (2014) anlamlı bir fark bulunmamışlardır.

Afyonkarahisar il merkezinde eğitim gören 7. Sınıf öğrencilerinin %38,4'lük kısmı Sosyal bilgiler dersinden 85-100 (Pekiyi) düzeyi not alırken, %24,6'lık kısmı yine aynı dersten 70-84 (İyi) düzey not aralığına sahip olmuştur. %22,6'lık kısmı 55-69 (Orta) düzeyi, %7,5'lik kısmı 45-54 (Geçer), %6,9'luk kısmı ise 0-44 (Zayıf) not aralığına sahiptir. Araştırmaya katılan öğrencilerin yansıtıcı düşünme alt boyutları olan sorgulama, değerlendirme ve nedenleme ile PÇYYD genel puan ortalamalarının 1. Dönem sosyal bilgiler karne notuna göre anlamlı fark olup olmadığına bakmak amacıyla yapılmış olan Anova (tek yönlü varyans analizi) neticesinde grup ortalamaları arasında anlamlı fark tespit edilmiştir. Sorgulama, değerlendirme ve genel puan ortalamaları alt boyutlarında notları yüksek olan öğrencilerin lehine yüksek düzeyde anlamlı bir fark tespit edilmiştir. Baş ve Kıvılcım (2013) yaptıkları çalışmada lise öğrencilerinin PÇYYD becerileri ile matematik ve geometri derslerindeki akademik başarıları arasında yine yüksek düzeyde anlamlı bir fark bulmuşlardır. Tok (2008) yaptığı çalışmada yansıtıcı düşünme etkinliklerinin ilköğretim öğrencilerinin fen bilgisi dersine yönelik akademik başarıyı arttırdığı sonucuna ulaşmıştır. Bu sonuca göre sosyal bilgiler başarıları yüksek olan öğrencilerin PÇYYD becerilerinin de yüksek olduğunu söyleyebiliriz. Daha önce yapılan çalışmalar da bu sonucu doğrulamıştır.

Öneriler

Araştırma sonucunda elde edilen veriler doğrultusunda geliştirilen öneriler şunlardır:

1. Araştırmada öğrencilerin sosyal bilgiler ders notları ile PÇYYD becerileri arasında yüksek düzeyde bir anlamlılık bulunmuştur. Bu sonuca göre öğrenme ortamlarının öğrencilerin karar vermesine, kendilerini değerlendirmelerine, sorgulamalarına, soru sormalarına ve en önemlisi düşüncelerini rahatça ifade etmelerine uygun düzenlenmesi gerekmektedir.
2. Ders işleme sürecine başlamadan öğrencilerin önceki öğrenmelerini hatırlatıcı sorular sorulmalıdır. Ders sürecinde yansıtıcı sorular sorulmalıdır. Ders bitiminde ise öğrenme günlükleri tutulmasına teşvik edilmelidir.
3. Ders kitapları, yardımcı kaynaklar ve uygulanan etkinliklerde yansıtıcı düşünme çalışmalarına ağırlık verilmelidir.
4. Kısıtlı ders saatlerinde müfredatı yetiştirme derdinin yanında yansıtıcı düşünme etkinliklerine yer verilmesinde yaşanabilecek en büyük sıkıntı zaman kullanımudur. Bunun için öğretmenlerin etkinliklerde kullanacak zaman ayarlamasına özen göstermelidir.
5. Araştırma Afyonkarahisar ilinde bulunan 5 ortaokul ve bu okullarda öğrenim gören 7. Sınıf öğrencileri ile sınırlı kapsamaktadır. Aynı çalışma farklı bölge ve sınıf düzeylerinde gerçekleştirilebilir.
6. Son zamanlarda ortaokullarda düşünme eğitimi adı altında ders programları hazırlanmaktadır. Düşünme eğitimi hem eğitim fakültelerinin lisans programlarına koyulabilir hem de ortaokullarda zorunlu ders olarak okutulması tavsiye edilebilir.
7. Bu araştırma Afyonkarahisar ilinde öğrenim gören öğrencilerin PÇYYD becerileri ve sosyal bilgiler başarılarının incelenmesi amacıyla yapılmıştır. 7. Sınıf öğrencilerinin yansıtıcı düşünme becerileri ile farklı dersler arasındaki ilişki incelenebilir.
8. Afyonkarahisar ilinde görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinin yansıtıcı düşünme becerileri ve farkındalık düzeyleri araştırılabilir.
9. Bu çalışma, tarama modelinde yapılmış nicel bir araştırmadır. Ancak bu çalışma nitel araştırmalar ile destekli bir şekilde uygulanabilir.
10. Yansıtıcı düşünmenin başarı etkisinin haricinde bireylerin demokratik tutumlarına, başarı güdülerine, kişisel gelişimine, mesleki tutumlarına gibi becerilere etkisi de araştırılabilir.

Kaynakça

- Aydın, M., ve Çelik, T. (2013). Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Yansıtıcı Düşünme Becerilerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34 (34), 169-131.
- Baş, G., Kivılcım, Z. S. (2013). Lise Öğrencilerinin Problem Çözmeye Yönelik Düşünme Becerileri ile Matematik ve Geometri Derslerindeki Akademik Başarıları Arasındaki İlişki. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14 (3), 1-17.

- Baş, G. (2013). İlköğretim öğrencilerinin problem çözmeye yönelik yansıtıcı düşünme becerileri ile fen ve teknoloji dersi akademik başarıları arasındaki ilişkinin yapısal eşitlik modeli ile incelenmesi. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10 (2), 1-12.
- Büyüköztürk, Ş. (2007). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı: İstatistik, Araştırma Deseni, SPSS Uygulamaları ve Yorum*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2014). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (17. Baskı). Ankara: Pegem Yayınları.
- Dewey, J. (1910). *How We Think*. Boston, MA: D.C. Heath & Company.
- Dewey, J. (1933). *How We Think: A Restatement of The Relation of Reflective Thinking to the Educative Process*. Boston, MA: D.C. Heath and Company.
- Gencel, E., Candan, D. (2014). Öğretmen Adaylarının Eleştirel Düşünme Eğilimleri ve Yansıtıcı Düşünme Düzeylerinin İncelenmesi. *Uluslararası Eğitim Programları ve Öğretim Çalışmaları Dergisi*, 4 (8), 56-68.
- Gedik, H., Akhan, N. E., & Kılıçoğlu, G. (2014). Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Yansıtıcı Düşünme Eğilimleri. *Mediterranean Journal of Humanities*, 4 (2), 113-130.
- Güneş, K. (2015). Bilim Sanat Merkezi Öğrencilerinin PÇYYD Becerileri, Matematik Dersine Yönelik Tutumları ve Matematik Başarılarının İncelenmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Adana.
- Karasar, N. (2004). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Kızılkaya, G., Aşkar, P. (2009). Problem Çözmeye Yönelik Düşünme Becerisi Ölçeğinin Geliştirilmesi. *Eğitim ve Bilim*, (34) 154, 82-92.
- Lee, H. J. (2005). Understanding and Assessing Preservice Teachers' Reflective Thinking. *Teaching and Teacher Education*, 21 (6), 699-715.
- Mahnaz, M. (1997). Content and nature of reflective teaching: A case of an experiment middle school science teacher. *Clearing House*, 70 (3), 143-151.
- Merey, Z., Kılıçoğlu, G. (2009). Yansıtıcı Soruşturma (Reflective Inquiry) Yaklaşımı Olarak Sosyal Bilgiler Öğretimi. (Ed: R. Turan, A. M. Sünbül ve H. Akdağ) *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yeni Yaklaşımlar-I*. Ankara: Pegem Akademi.
- Mezirow, J. (1991). Transformative dimensions of adult learning. San Francisco: Jossey-Bass, 350 Sansome Street.
- Saygılı, G., & Atahan, R. (2014). Üstün Zekâlı Çocukların Problem Çözmeye Yönelik Düşünme Becerilerinin Çeşitli Değişkenler Bakımından İncelenmesi. *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 31, 181-192.

- Schön, D. (1987). *Educating the Reflective Practitioner: Toward a New Design for Teaching and Learning in The Professions*. San Francisco, CA: Jossey-Bass.
- Sünbül, A. M. (2010). *Öğretim İlke ve Yöntemleri*. Konya Eğitim Akademi Yayınları.
- Şen, H. Ş. (2011). "İlköğretim öğrencilerinin problem çözmeye dayalı yansıtıcı düşünme becerileri". I. *Uluslararası Eğitim Programları ve Öğretim Kongresi*, Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Eskişehir.
- Tok, Ş. (2008). Fen Bilgisi Dersinde Yansıtıcı Düşünme Etkinliklerinin Öğrencilerin Akademik Başarılarına ve Fen Bilgisi Dersine Yönelik Tutumlarına Etkisi. *İlköğretim Online*, 7(3), 557-568.
- Uygun, K., Çetin T. (2012). Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yansıtıcı Düşünme Uygulamalarının Akademik Başarı ve Tutuma Etkisi. Yayımlanmamış Doktora Tezi. *Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü*, Ankara.
- Uygun, K., Çetin, T. (2014). Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yansıtıcı Düşünme Uygulamalarının Akademik Başarı ve Tutuma Etkisi. *Researcher: Social Science Studies (RSSS)*, 2 (3), 50-72.
- Ünver, G. (2003). *Yansıtıcı Düşünme*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Valverde, L. (1982). The Self-Evolving Supervisor. In T. Sergiovanni (Ed). *Supervision of Teaching*. Alexandria: Association for Supervision and Curriculum Development.
- Van Manen, M. (1977). Linking Ways of Knowing With Ways of Being Practical. *Curriculum Inquiry*, 6 (3). 205-228.

